

Israel måste tvingas till fred

Alla som är gamla nog att minnas Golda Meir och Abba Eban i ledningen för Israel har också inprogrammerat i bakhuvudet deras mantra: "Nothing but peace" – Inget annat än fred! Under många år var detta det samlade israeliska budskapet. Det var naturligtvis lögnaktigt redan från första början eftersom Israel alltid velat ha betydligt mer än fred, också före ockupationen 1967 då man tog för givet att man skulle behålla krigsvinsterna från 1948. Då erövrade Israel ju betydligt större område än man hade rätt till enligt FN:s delningsplan – bl a Jerusalem som tillsammans med Betlehem skulle bli internationell zon. Inte bara Östra utan också Västra Jerusalem är alltså olagligt krigsbyte, vilket är orsaken till att inte en enda stat (inte ens USA) har sin ambasad i Jerusalem trots att den staden proklamerats som Israel huvudstad. Alla ambassader ligger istället i Tel Aviv. Den största krigsvinsten 1948 var förstås fördrivningen av drygt 700 000 palestinier, i runda tal 85 procent av hela den palestinska befolkningen i det område som erövrades av Israel. Enligt FN-beslut har de rätt att återvända, men Israel har aldrig någonsin erbjudit mer än högst 100 000 att återvända, ett erbjudande som sedan femtio år är övergivet. Efter 1967 har som bekant aptiten vuxit betydligt, så mycket att frasen "nothing but peace" har blivit ganska sällsynt.

Varför tar inte Israel chansen att ingå en rimlig kompromissfred? Vore det inte bra för Israel med stabil fred? Jo, för de flesta vanliga israeler. Men inte för alla. Ofreden har alltid sina profitörer.

a) *En slutlig fred skulle innebära slut för Stor-Israeldrömmen.* Visserligen skulle Israel därigenom uppnå det mesta av det man eftersträfvade före 1967: erkännande som en judisk stat, ingen betydande ström av återvändande flyktingar, kontroll över områden som erövrades i kriget 1948-49, erkännande av israelisk överhöghet över Västra Jerusalem, tillgång till arabvärldens marknader. Men aptiten har ökat. Utan möjligheten för krig och kriser, med en normalisering av läget med en internationellt erkänd palestinsk stat, måste alla drömmar om Stor-Israel läggas i papperskorgen.

b) *En slutlig fred skulle innebära global betydelselöshet.* Vem skulle bry sig om en lilleputtstat i Mellanöstern om den inte varje årtionde drar igång storkrig som riskerar att sätta hela världen i brand? Inte ens judarnas öde under nazismen och Jerusalems karaktär av centralort för tre världsreligioner skulle ge ett fredligt Israel mer än bråkdelen av den uppmärksamhet "det hotade" Israel får - och bråkdelen så stort ekonomiskt och militärt stöd.

c) *En slutlig fred skulle försvaga sionismen.* Under sin längsta fredsperiod hittills, mellan Suezkriget 1956 och sexdagarsskriget 1967 upplevde Israel en bortglömd men allvarlig identitetskris. Invandringen stagnerade, omvärldens intresse minskade, kritiska böcker frågade om Israel höll på att bli en orientaliserad enklav i arabvärlden. Till och med Golda Meir har erkänt att situationen i Israel 1965 "var inte bra", där på-

gick en allvarlig ekonomisk nergång, stor utvandring av judar. Utan ett akut konfliktryck började sionismen erodera.

d) *En slutlig fred skulle leda till polarisering och risk för inre konflikter.* Så länge det finns en föreställning om yttre hot brukar de värsta interna sprickorna nödtorftigt kunna överbyggas. Men vad händer om det skulle bli stabil fred? Vad gör då de som anser att regeringen har förrått Guds påbud? Nöjer de sig med "kungamord" (mordet på Rabin) eller försöker de ta över hela makten? Sedan den judiska staten utropades 1948 har den förändrats radikalt från ett samhälle där socialistiska pionjärideal frodades, med *kibbutzen* som symbol, till ett samhälle där ortodox religiös sionism sitter i högsätet och *yeshiva* är bildningsnorm. Kan så motstridiga strömningar hålla fred sinsemellan utan en yttre fiende?

e) *En slutlig fred skulle hämma Israels utveckling till vapenexportör.* Naomi Klein har påpekat att Israels ekonomi under Sharonårens upptrappade oroligheter gick för fullt. Världens Mellanösternobservatörer tycks ha förblindats av strömmen av vapentechnologi in i landet så till den grad att man missat den motsatta floden av högteknologi för militära och säkerhetspolitiska ändamål. Israel har klättrat upp till att bli världens fjärde största vapenexportör, mycket inom en helt ny sektor som började växa efter den 9/11: Homeland security. "Israel har alltså lyckats förvandla ändlösa krig till en varumärkesfördel". Denna verksamhet medverkar Sverige aktivt till genom betydande vapenköp från Israel.

Det finns alltså en israelisk maktelit som har allt att förlora på fred. Svårare är det inte. I en normal demokrati kunde man hoppas att väljarna skulle byta ut den makteliten. Men Israel är knappast en normal demokrati. Därför måste omvärlden ta sitt ansvar, på samma sätt som man, trots allt, till slut gjorde när de gällde Sydafrika. Utan starkt yttre tvång kommer Israel aldrig att ingå en rimlig kompromissfred. Och utan en sådan fred kommer konflikten att rulla vidare. Till slut, om tio eller femtio år, kommer utvecklingen att skapa en situation där Israel känner sig hotat. Då kommer Israel att använda sina 200 atomstridsspetsar. Resten kan vi bara ha mardrömmar om.

Per Gahrton

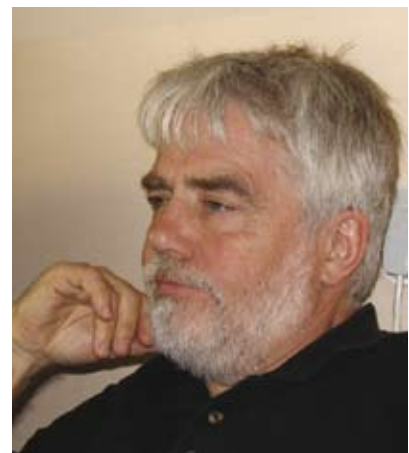

Foto: Yvonne Fredriksson